Reino Sepp.
Högholmsgränd. 31.
127 46.
I Tamm T

EESTI PÄEVA-LEHT
ESTNISKA DAGBLADET
Kolmapäeval, 19. juunil 1974
Nr. 47 (3935) 16. aastakäik

Tallinn – saagade ja üllatuste linn

"Tallinn üllatuste linn" – selle pealkirja all avaldab rootsi turismi ja looduse ajakirja "Utflykt" pikema artikli Sture Gustafssoni sulest. Artikkel on täiendatud eestlase Rein Välme fotodega. "300 000 elanikuga Tallinn on viimastel aastatel kujunenud armastatud puhkuseeesmärgiks rootsi turistidele. Tänavu on Tallinn ja Stockholm ühendatud otse laevaliiklusega. Kuid Tallinna võib söita ka Helsingi kaudu," ütleb artikli autor m.h. Ta märgib ka bussireisi Leningradi kaudu.

Artikli autor ei puuduta Tallinna elanike elu-olu punaste rezhiimi all tänapäeval. Selle asemel vaatleb ta linna lähemalt ja ajalooliselt. Ta ütleb seejuures, et Tallinna on kohtamisplatsiks kultuuride ja epohhide vahel, ajaloolise tegelikkuse ja muinasjuttude vahel, mineviku ja oleviku ja ida ja lääne vahel. See on see, mis on linna ilme signum. Just sellepärast on Tallinn üllatuste linn.

– Saksa ordurüütlid, hansakaupmehed, rootslased, tsaarivenelased ja mitte vähem eestlased ise on sajandite jooksul meiseldanud linna profiili, ütleb Sture Gustafsson, kes järgnevalt vaatleb põgusalt Taani-epohhi Tallinnas, valdemar II sõjalaevastiku saabumist Tallinna lahte, et vallutada tugevat kindlust. Aga kaitsjad panid visalt vastu. Siis Dannebrogi langemine teevast, mis kohutas eestlasi ja andis taanlastele uut jõudu. Taanlased võitsid ja eestlaste kindlus ja linnus sai nime taanlaste järgi: Taani linn – Tallinn.

– Kui Eesti sai iseseisvaks pärast esimest maailmasõda, sai linn oma ametlikuks nimeks Tallinn. Enne seda oli ta tuntud Revali nime all.

Edasi on juttu Toompeast, mille Pika Hermanni tornis lehvib praegu sovjeti-eesti lipp. "Väga kaua tagasi, kui tegelikkus ja muinasjutud kulgesid samas vaos, elas lõunapool Soome lahte rahvas, kes oli tugev ja terve, hea väljanägemi-

Järg lk 7

Göteborgi algkooli lõpuaktuselt

Göteborgi Eesti Algkooli lõpuaktuselt Johannebergi kooli aulas 6.juunil 1974. Esireas lõpetajad ja õpetaja Mare Riisenberg ja koolijuhataja Eero Tarjus (keskel). Lõpetajad vasakult: Ain Seimre, Margi Lokbik, Anne-Liis Havama, Marianne Lõhmus, Linda Pilt, Maret Eesmäe, Ivi Soomägi, Ann-Kristin Aus, Harald Idavain ja Jaan Nõmme. Tagareas lastevanemaid. Parimad lõpetajad olid Maret Eesmäe ja Jaan Nõmme, kes said Eesti Komitellt preemiateks Gustav Suitsu "Kogutud luuletused". (EPL-foto: O. Kopler).

E. Uustal võitis Oslos

Põhjala pealinnade koolimängud, korraldatud poistele ja tüdrukuile, kes on sündinud a. 1960–61, toimusid möödunud nädalal Oslos. Võisteldi kergejõustikus, basketpallis ja jalgpallis. Poiste poolel oli Stockholm võidukas.

Tüdrukud ei saanud niihästi toime kui poisid ja pidid leppima viimse kohaga üldpunktides Oslo, Helsingi ja Kopenhaageni järele. Kuid häid tagajärgi näidati siiski. Nii hüppas 12-aastane eesti neiu Eva Uustal Långbrodali-koolist kõrgust 1.52 m, tulles selle tagajärjega esikohale.

Aarand Roosi koostatud eesti eksiil-kergejõustiku edetabelis, mis ilmus äsja EPL-s, on Eva Uustal'i m. a. tulemus 1.51 m. Oslo-tagajärg kinnitab nönda siis jätkuvat edu.

Rootsi ajakirjandus vaikis Moskva-apellist Armetu motiveering

Ajalehes "Arbetaren" kirjutab eestlastele hästituntud ja sõbralik Uddevallas elunev Nils Uthorn artikli küsimärgiga: "Muutunud situatsioon N. Liidus?" Artikkel on avaldatud silmapaistvalt esiküljel ja see algab sõnadega: "Kümme sovjeti kodanikku lasksid s.a. veebruaris, riskides vabaduse ja võib-olla eluga, avaldada üleskutse, mida kutsutakse Moskva-apelliks." Edasi on loetletud need nõudmised, mis on nimetatud apellis esitatud, nagu Gulag-arhipelaagi avaldamine N. Liidus, kõik arhiivi- ja muude dokumentide vabaksandmine, millised annaksid tervikpildi Tsheka, GPU, NKVD, KGB ja MVD tegevusest, rahvusvahelise tribunaali moodustamine, et uurida toimepandud kiritugesid ja et Solzhenitsöni tuleb kaitsta jälitamiste eest.

Apelli lõpus on ütledud: "Me palume kõiki massmeediaid apelli levitamisele kaasa aidata!" Nils Uthorn küsib:

– Kuidas suhtub vaba rootsi ajakirjandus sellesse palvesse? Nagu teada, ei olnud ükski leht Moskva-apelli kuuldavaks võtnud. Miks siis mitte? Üks suur pealinna-lehe motiveerib oma keeldumist järgmiste sõnadega: "Põhjuseks on, et üleskutse saadeti välja peaaegu samal ajal kui Solzhenitsön maalt välja saadeti. Nönda oli siis portaalfiguur intellektuaalse vene opositsioonist väljas, muutes seega järelolevate situatsiooni."

Järg lk 7

Balti delegatsioon USA asepresidendi Gerald Fordi jutul

WASHINGTON (VES) – Ühendatud Balti-Ameerika Komitee delegatsioon oli möödunud nädala lõpul vastuvõtul USA asepresident Gerald Fordi juures, kus puudutati mitmeid baltimaalaste puutuvaid küsimusi. Asepresident suhtus köikidesse probleemidesse möistvalt ning lubas vajadusel anda küsimuste lahendamisel oma kaasabi. Delegatsiooni kuulusid, komitee esimees dr. John Genys (leedu, Heikki Leesment (eesti) ja Gunnars Meierovics (läti).

Delegatsiooniga liitus ka Läti-Ameerika Ühingu esimees dr. Spilners kui raadioküsimuse spets, et anda Radio Leberty osas täiendavaid seletusi.

Radio Liberty küsimuses toonitati, et Kongress võttis eelarvesse 75.000 dollarit leedu saadete jaoks, kuid eestlastele ja lätlastele summasid ei määratud. Selles osas oli asepresidendiga põhjalikum kõnelus, kusjuures selgus, et 1975. a. eelarvesse ei ole enam võimalik võtta eesti ja läti saadete summasid, küll võiks seda aga teha 1976. a. eelarves.

Järg lk 7

EPL Kolmapäeval, 19. juunil 1974

Manitsus

Pekingis mai viimasel nädalal külaskäigul olnud Inglise opositsioonijuhi Edward Heathi auks korraldatud banketil pidas Hiina peaministri asetäitja Teng Hsiao-ping kõne, milles ta tungivalt manitses Lääne-Euroopat hoidma ühte ja töötama ühistes huvides. Ta kriipsutas alla, et Lääne-Euroopa peab selgesti nägema Nõukogude Liidust tulevat ähvardust ja kasvavaid ohte, mida see ähvardus eneses sisaldab. Teng arvustas ühtlasi teravalt võlemaid supervõimusid, ilmselt Ühendriike ja N. Liitu, kuigi ta nimesid ei maininud. Uhel neist, ütles Teng, "on oma poliitiline Põhjanael fikseeritud — see sihib maailmavalitsemisele".

Teng seletas edasi, et võitlus supervõimude vahel muutub üha intensiivsemaks ja peab lõpuks viima sõjani, kui rahvad ennakult üles ei tõuse revolutsiooniks. Ta väitis, et supervõimude võistlus on kontsentreeritud Euroopale ja see on peamine põhjus, miks olukord seal on tänapäeval on nii segane ja rahutu. Vihjates spionaazhiloole Bonnis, mis viis kantsler Willy Brandti tagasiastumiseni, tähendas Teng, et "mõnelpool kõneldake avalikult ja ilusasti sõprusest teiste maadage samal ajal kui vargsi saadetakse sinna oma salakuulajaid".

Hiina manitsev üleskutse Lääne-Euroopale on eriti huvitav selle poolest, et enam ei tõsteta esile väidetavat vene-Hiina tüli, millest on kõnildud üle aastakümne korduvate ennustustega, nagu lõpeks tülitsemine varem või hiljem avaliku sõja puhkemisega. Aegamööda sisendati niiviisi Lääne-Euroopas mitmel pool arvamisi, nagu oleks N. Liidu peamine tähelepanu tõepoolest hakanud kalduma Euroopa asemel Aasia ruumi. Optimistid olid sel puhul valmis uskuma sedagi, et N. Liidu kauaaegne huvi Euroopa julgeoleku- ja koostöökonverentsi korraldamiseks võis olla tingitud vajadusest kindlustada oma seljatagust Euroopas just pienvuse suurenemise pärast Aasias. Selle poolt näis kõnelevat ka N. Liidu demonstratiivne suurendamine Aasias, kuigi peajõud jäid ikkagi Euroopasse.

Säärase pildi maalimisele aitas Hiina valitsus omaltpoolt kaasa mitte ainult sõnadega, vaid ka tegudega. Pekingi valitsus süüdistas ikka ja jälle nõukogude sotsiaalimperialismi kallaletungi kavatsustes Hiinale. Sellest lähtudes suurendasid hiinlased omakorda vägesid kogu maapiiri ulatuses, mängides niiviisi kaasa väidetavale pinevuse kasvule Aasias. Nüüd Inglise endise peaministri Edward Heathi külaskäigu puhul peetud kõnes möönab Hiina asevalitseja Teng Hsiao-ping, et N. Liidu peamine tähelepanu on ikkagi keskendatud Lääne-Euroopale. Seepärast kutsub ta tungivalt Lääne-Euroopat üles pidama silmas N. Liidust tulevat hädaohtu ja ühinema selle tõrjumiseks. Hiina ei pea nõhtavasti enam vajalikuks elus hoida vene müüti ähvardavast sõjast Aasias, mis tegelikult oli mõeldud Lääne-Euroopa peibutamiseks.

Ajakohane on seegi, kui hiina haiglase valitsusjuhi Tshu Enlai asendaja Teng Hsiao-ping oma kõnes meenutab Nõukogude kahepaiksust, kus ilusate sõnadega käivad kaasas inetud teod, millede hulka kuulub rohekarvuliste salakuulajate saatmine isegi sõbralikesse maadesse. Arvuliselt saavutas Moskvast juhitud spionaazh teatavasti rekordi Inglismaal, kui sealt salakuulajatena saadeti välja tervelt 105 N. Liidu suursaatkonna ja kaubandusdelegatsiooni ametnikku. Teine rekord ühe salakuuiaja tegevusaja pikkuses saavutati tänavu aprillis Lääne-Saksamaal, kui idasaksa agent Günther Guillaume lõplikult paljastati alles pärast ümmarguselt 18 aastat kestnud musta tööd mitmesugustel ametikohtadel kuni liidukantsler Brandti erilise usaldusosalisena ja lähema nõuandjana.

Saksa julgeolekuteenistuse peaaegu uskumatud vääratused mängisid Guillaumele kätte nõnda, et ta isegi salakuulamises kahtlustatuna võis jatkata Willy brandti reetmist. Niiviisi on avalikkusele jäänud teadmatuks seegi, millist osa mängis Guillaume liidukantsler Brandti lähema nõuandjana tema niinimetatud idapoliitika väljatöötamisel ja läbiviimisel. Guillaume võeti juba 1970 jaanuaris tööle kantsleriministeeriumi Bonnis ja 1972 sügisest peale sai ta Brandti lähemaks kaastööliseks tagajärgedega, mis kujunesid saatuslikeks Brandtile. Lugu on iseendast nii õpetlik, et seda võis kasutada sobiva lisana Pekingi tungivale manitsusele, et Lääne-Euroopa hoiaks kokku ja oleks ühiselt valmis tõrjuma N. Liidu ähvardust tema julgeolekule.

A.K.

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 170:—
Termin (4 kuud) ..... kr. 62:—
Kuu ..... kr. 17:—

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1974

VÄLISKOMMENTAAR

USA ja Lähis-Ida

Ühendriikide suhted Lähis-Idaga katkesid peaaegu täiesti, kui sealsed araabia riigid seoses 1967 juunisõjaga ütlesid üles diplomaatilise läbikäimise Washingtoniga. Vahekorrad hakkasid paranema alles aastaid hiljem, kusjuures pööret huvitaval kombel tingis araablaste uus söda Iisraeliga 1973 oktoobris. Tõenäolikult mängis seejuures võrdlemisi suurt osa USA sõjajõudude ülemaailmne alarmeerimine 25. oktoobril 1973 vastusena Kremli peamehe Brezhnevi "jultunud ähvardusele" saata Egiptusele appi suuremal hulgal Nõukogude vägesid. Kuna N. Liit oli president Nixoni järsu vastusammu tõttu sattunud võimaliku suursõja lävele, pidas parteijuht Brezhnev nähtavasti paremaks loobuda oma kavatsusest. Araablastele jäi kogu loost tahes-tahtmata mulje, et supervõimudest on ikkagi USA rohkem mõõduandev kui N. Liit.

Nõnda avaneski USA välisministrile Kissingerile võimalus olla esmalt vahetalitajaks Egiptuse ja Iisraeli vägede lahutamisel Suessi kanali piirkonnas. Egiptuse president Sadat oli juba mõni aeg varem sattunud vastuollu N. Liidu juhtkonnaga, olles ühtlasi rahutu ajajooksul Egiptusesse kogunenud ümmarguselt 15 000 vene "nõuandja" ja "spetsialisti" järjest upsakama hoiaku pärast. Sadat lahendas selle probleemi kõigi venelaste väljasaatmisega 1972 suvel. Nüüd ei võinud talle muidugi meeldida Brezhnevi kava saata kohale veelgi suuremal hulgal nõukogude regulaarseid vägesid. Teiseks, talle sai ka selgeks, et kuna USA on ülekaalus ja seisab Iisraeli taga, siis on olukorra lahendamine üldise võimalik ainult koostöö kaudu USA-ga. See seletab loomulikult ka Sadati suurt sõprust Kissingeriga ja sellest võrsunud austusavaldusi president Nixonile.

Mitmete raskemaks kujunes Kissingeri vahetalitus Süüria ja Iisraeli vägede lahutamiseks Golandi rindel. Kulus tervelt 33 päeva Kissingeri pendaldamiseks Lähis-Idas ning 130 tundi mitmekordseteks läbirääkimisteks Süüria presidendi Assadiga. Segavalt mõjusid Nõukogude jatkuvalt suured relvasaadetised Süüriale ja mitmesugused manöövérdamised telgitaguses. Kuidas ja missuguste võtetega Kissinger lõpuks saavutas võidu, ei ole päris selge.

Tulemuseks oli igatahes, et süüria president Assad sai omakorda USA sõbraks televisioonisaates seletas ta nüüd, et tema maa taotleb paremate sidemete loomist Ühendriikidega ja teeb omalt poolt kõik, et tulevased läbirääkimised rahukonverentsil Genfis oleksid edukad. Assad oli siimapaistvalt leplik mitte ainult USA, vaid ka Iisraeli suhtes. Kas see ei tähenda, et võimutasakaal Lähis-Idas on hakanud muutuma N. Liidu kahjuks? Sellele küsimusele vastas Assad põiklevalt, et ta püüab luua häid suhteid kõikide maadega.

Kissingeri teeneks on täiendavalt sobimuse sõlmimine SAudi-Araabiaga, mis näeb ette kahe püsiva organi loomist — üks käsitleb majanduslikku koostööd, teine kannab hoolt Saudi-Araabia sõjaväeliste vajaduste rahuldamist. Teatavasti pole Saudi-Araabia seni hoidunud igasugusest koostööst N. Liiduga nii ühes kui teises küsimuses. See kehtib ka Jordaania kohta, kus kuningas Hussein on põhimõtteliselt ikka kinni pidanud koostööst USA-ga. Rahas arvestatuna on olukord nüüd kujunenud niisuguseks, et Saudi-Araabia tasub ameerika relvade eest oma õliga. Egiptuse jaoks kavatseb USA valitsus kulutada 250 miljonit dollarit, mille suur osa kulub Suessi kanali puhastamiseks ja korrastamiseks. Jordaaniale on ette nähtud 297 miljonit dollarit, osalt toetusena ja osalt laenuna. Iisraelile on vastavaks summaks 350 miljonit dollarit, peamiselt lahingulennukite ja ülimoodsate relvade arvel.

On muidugi võimalik, et ühenduses president Nixoni ringreisiga Lähis-Idas ameerika abi araabia riikidele võtab veelgi ulatuslikuma ilme. Nagu president ise tähendas, on tema sihiks kinnitada viimati paranenud suhteid Lähis-Idas. Seda sihti pidid teenima läbirääkimised Egiptuse presidendi Sadatiga, Saudi-Araabia kuninga Feisaliga, Jordaania kuninga Husseiniga, Süüria presidendi Assadiga ja Iisraeli uue valitsusjuhi Rabiniga. President Nixonit saatsid reisi algusest peale rohkearvulised abistajad välisministri Kissingeriga eesotsas. Reisi diplomaatilises ettevalmistuses oli tehtud kõik, et markeerida USA uut rolli Lähis-Idas.

A. K.

Töörühmade ettepanekuid Ü. Eesti Päevadeks 1976

BALTIMORE (EPL) — Baltimores, USA, toimunud "Mõttekoldel", kus 130 osavõtjat asutasid 25. ja 26. mail Eesti Päevade — ESTO '76 — eeltööde küsimusi, olid nõupidamised töörühmades haruldaselt asjalikud. Igaüks töi kaasa midagi positiivset. Oli palju ideid, soove, ettepanekuid, otsuste tegemist ja teotahtlikkust ning ettevõtlikkust. Nii soovis Konverentside töörühm, et kõikide nõupidamiste, eriala koosolekute ja ka rahvuskongressi tähtpäevad ühtlustatakse esmaspäevale, 5. juulil 1976, teisipäevale, 6. juulil ja kolmapäevale, 7. juuli. Peale rühma eriala küsimuste soovitakse näha päevakorras koostöö arendamist ülemaailmses ulatuses eesti vabaduse teostamiseks ja eestluse viljelemiseks. Erikoosolekute korraldamise soov peaks olema teada hiljemalt 1. jaanuariks 1975.

Laulupeo töörühm esitas järgmise läbitöötatud kava: esmaspäeva õhtul (5. juuli) Heliloojate foorum, teisipäeval — rahvamuusika kontsert, kolmapäeval — solistide kontsert, reedel (8. juuli) — laulupidu, pühapäeva, 10. juuli hommikupoolel — kirikukontsert.

Noorteala töörühm soovitas noorte tutvunemisõhtu korraldamist, Miss Esto '76 valimist, majutamisvõimaluste hankimist üliõpilaskoolide dormitoridesse. Organiseeriti projekt kontaktide rajamiseks ja informatsiooni vahetuseks eesti noortega teistes eesti keskustes. Noortepäeva organiseerimiseele (kolmapäeval, 7. juulil) asetada peaõhk.

Valguspeo töörühm rõhutas vajadust, et kõik esinejad ja ka publik võtaks osa võimalikult paljudest ESTO '76 üritustest ja et tullakse kohale juba avamispäevaks. — Soovitakse peale massesinemise ka erirühmade esinemist ja valguspeo saatemuusikaks moodustada rahvapillide ansambel. Esinemiskavad püütakse koostada varakult ja juhatusi jagada seminarides juhtidele ning treeninglaagrites osavõtjatele.

Spordi töörühm võttis oma kavva kergejõustiku võistlused kõikidele vanuseklassidele, korv- ja võrkpallivõistlused, tennise-, male- ja laskevõistlused vastavalt meestele ja naistele. Spordipidu ja ball toimuks kolmapäeva, 7. juuli õhtul.

Üldürituste töörühmas peeti vajalikuks korraldada raamatunäitus, kunstinäitused. Paraleelselt kunstinäitusega tegutseks ka kunstiteoste müüjalgalerii. Etnograafiline näitus toimuks rahvamuusikalise kavaga Maryland'i ajaloolises Muuseumis.

Teatri osas soovitakse näidendite valikut puht eesti repertuaarist. Erimaade teatritoimkonnad koostavad ansambli.

Solistide kontsertidele kutsuda ainult tippjõud. Noortekontsert siduda noorte sõnalise loominguga. Veel arutleti kirjanike esinemist, komponistide foorumit, suveniiride valmistamist ja müüki, rahvapidu ja rongkäiku. Üldparaad toimuks Baltimores, siis sõdurite õhtu, lasteteater j.m.

Reklaami töörühm soovitas peale kavade ja teadete II Ülemaailmseist Eesti Päevadest ka teateid Baltimore ümbruses leiduvaist vaatamisväärsustest. Selgitada majutuse, liiklemise ja muude probleemidega ühenduses olevaid küsimusi.

Rõhutati tiheda kaastööliste võrgu vajadust ja erilise tähelepanu suunamist kaugemaile ja väiksemaile eestlaste keskustele, nagu Austraalia, Venetsueela j.t. Vajalikuks peeti ka ESTO '76 juhtkonna osavõttu enne suurpäevi toimuvaist seeremaist üritustest üle maailma, nagu 1975. a. Lääneranniku Eesti Päevad, Suurlaager 1975 Rootsis, Austraalia Eesti Päevad, et selgitada kohtadel ESTO '76 struktuuri ja rahvsulikku tähtsust. Samuti propageerida eesti rahvariiete ja rahvusliike motiivide levitamist kõigi ESTO '76 osavõtjate hulgas.

Majandustoimkonna töörühma ettepanekud on, et kõik üksikürituseed peavad olema kavandatud sarnaselt, et nad annaksid küllaldaselt sissetulekut kulude katmiseks, samuti ülejäägiks. Kõigil toimkondadel esitada esialgne eelarve kavand majandustoimkonnale 1. oktoobriks 1974, et võimaldada esialgse üldeelarve kavandamist.

Majandustoimkond teostab rahaliste sissetulekute planeerimist ja hoolitseb selle eest, et vajalikud summad oleksid Päevade korraldajatel vajaduse korral kättesaadavad. Samaaegselt teostab ta aga ka kontrolli.

Kaitseministeeriumi esindaja kindral-leitn. Leo Benade ütles Esindajatekoja erikomitee ees väejooksikutele amnestia andmise küsimuse selgitamisel, et liberaalide poolt soovitatud amnestia ohustaks USA sõjaväelaste moraali.

Tere-tulemast Münsteri

Saksamaa Eestlaste Keskkomitee ütleb südamliku teretulemast kõigile lauljaile, rahvatantsijaile ja teistele külalistele Rootsist, kes saabuvad osa võtma meie ühisest suurüritusest — Euroopa Eestlaste Laulupeost — 22. ja 23. juunil 1974 Münsteris!

EESTI KULTUURI KOONDIS
POSTGIRO 57588

Noorte spordipäevad rekordse osavõtuga

Pilte Kolme Kuuse lakseraja tuleristsetelt Metsakodus Eesti Noorte Spordi ja Laskespordi Laagris. Keskel heiskavad laagri pidulikul avamisel sini-must-valge lipu Epp Anderson ja Rein Puusepp. Vasakul tiival noortegrupp väikesekaliibrilise vintpüssi harjutamisel instruktorite Jaan Küütsi ja Olev Mäehansu juhatusel. Paremal tiival toimub standartpüstoli laskmine, esireas Pia Ausmaa, Ann Leesment ja Epp Anderson, kõige lõpus instruktor Erkko Käärik. (Foto Ants Paas).

Eesti noorte spordi- ja laskespordi- päevad saavad aina enam populaarsemaks nii eesti poiste kui ka tüdrukute hulgas. Tänavu peeti juba neljandat aastat spordipäevi. Seega on need kujunenud traditsiooniks. Kolm varasemat on peetud Södertälje lähedal asuval Östertälje laskerajal. Kuna noorte osavõtjat arv on pidevalt kasvanud aastast aastasse, siis oli Östertälje muutumas kitsaks. Selletõttu viidigi tänavused spordipäevad üle Metsakodusse, kus on hoopis avaramad maa-alad ja kus on ka paremad võimalused pallimänguks ja muuks spordiks.

Osavõtjate arv kujunes registreerimiste näol nii suureks, et viimasel nädalal tuli registreerujaile isegi kahetsusegi teatada, et ruumi pole enam. Nõnda oli üksnes Stockholmist ja selle piirkonnast Metsakodusse sõltmas 55 istekohaga bussi täis sportlase. Lisandusid veel mitmed sõiduautod.

Kogu laager kujunes meeldejäävaks ja põnevaks. Noorde jaotati seitsmesse ühesuurusesse rühma, millised siis roteerusid eri tegevuspunktide vahel. Laskespordist harrastati seekord ainult kolme ala ja nimelt väikakaliibriline, püss, püstol ja täpsusõhupüss. Savituvide laskmine jäi aga ära, kuna see oleks ehmatanud Metsakodus pesitsevaid linde. Spordi osas huvitas noori kõige enam võrkpall. Ja kuna seekord oli spordijuhiks võimlemisõpetaja Udo Tohver, siis said noored asjalikku õpetust ja metoodilist treeningut nii võrkpallis kui ka muudes spordiharudes.

Laager avati juba laupäeva keskpäeval. Laagri juht Riks Norvell tutvustas laagri juhtkonda ja instruktoreid. Laagrijuht rõhutas samuti, et sport ja eriti laskesport on olnud alati eesti rahva au ja uhkus, kus eesti sportlased on maailmavõistlustel saavutanud meistri tiitleid. Seekordne laager oli korraldatud Södertälje Eesti Laskurklubi, Metsakodu, Maleva ja Eesti Noortetöö ühiskorraldusel.

Kohe pärast lipu heiskamist hakkasidki Metsakodu aladel kõlama noorte röömsad hääled spordisväljakutelt ja paugud laskeradadelt. Õhtul istuti lõkketule ümber naljatades ja lauldes, ja siis serveeriti pidusöök, milleks olid lahtisel tulel praetud . seakarbonaadid. Kogu õhtu oli kõetud saun ja seda kasutati ohtrasti. Lavalt hüpati tihti järve ennast karastama.

Järgmisel päeval jätkusid mängud ja laskevõistlused, mida jälgisid paljud skaudisõbrad ja vanemad, kuna pühapäev oli Metsakodu sõprade päev ja nii said vanemad ja sõbrad näha noorte viigast tegevust Metsakodu radadel. Ja nii mõnigi proovis oma lasteoskust õhupüssidest.

Pühapäeva õhtupoolikul hakkas vihma tibama, noored leidsid aga et see oli üpris tore, sest õhtul oli ette nähtud tantsuõhtu Metsakodu kohviku rõdul ja nii olid noored rohkem seotud rõduga ega läinud välja kolama. Igal asjal on ka hea külg!

Esmaspäeval, laagri viimasel päeval, võisid noored valida selle alal ise, mis neid kõige rohkem huvitas, olenemata gruppidest, kuhu nad kuulusid. Ja nagu oli märgata, oli kõige suurem huvi väikekaliibrilisel püssil, kuhu peaaegu kogu laager kogunes oma järjekorda ootama.

Parimad tulemused saavutasid väikekaliibrilisest tüdrukute hulgas: 1) Ann Leesment 173 punkti, 2) Ann Varma 161 p., 3) Pia Ausmaa 154 p., 5) Reest Kotkas 153 p., 5) Leida Helberg 148 p., 6) Merike Varma 137 p. Peab mainima, et kuuest esimesest olid neli tüdrukut Borås-Alingsåsist, keda on treeninud Harald Pödrus. Ann Leesment ja Pia Ausmaa tulid Stockholmist. Poiste alal väikekalibrilisest tulid esikohtadele: 1) Jüri Kenas 185 p., 2) Rein Puusepp 181 p., 3) Juhan Raud 171 p., 4) Toomas Tooman 165 p. (kõik neli Stockholmi piirkonnast), 5) Mats Adamson 141 p. Norrköping, 6) Jaan Pilt 121 p. Göteborg.

Parimaks laskuriks kokkuvõttes kõigil kolmel alal tuli Toomas Tooman, kes sai ka hiljem eriauhinna.

Skaudesõprade vahelises sõprusvõistluses õhupüssist tulid esikohale tallinna lipkonna Sõprade Selts, 2) Boråsi Skaudisõprade Selts, 3) Metsakodu Sõprade Ring, 4) Uppsala Skautlike Noorte Sõprade Selts, 5) Põhjalatütrade-Kalevipoegade Sõprade Ring.

Varsti oli ka aeg nii kaugel, et tuli asuda kojusõiduks autodesse ja bussi. Mälestusse jäävad toredad ja tujuküllased päevad Metsakodus ja spordi ja laskeväljakuil.

Laskeinstruktotitena tegutsesid Eugen Tiits, Ants Paas, Ants Tüksammel, Erko Käärik, Anton Seo, Olev Mäehans, Albert Grauen, Olev Lellep, Jaan Raud ja Jaan Küüts. Spordijuhtideks olid Anu Blunt ja Udo Tohvar. Laagrijuht Riks Norvell abideks Mari Kitman, Heinar Valk ja Jaak Kivikari. Tänada tuleb aga eriti ennasohverdavaid perenaisi Õilme Vaksi ja Dea Rauda. Ei tule aga ka unustada just neid tublisid noori, kes oma hea tujuga, eeskujuliku käitumisega ja huviga näitasid, et eesti noortesse võib olla usku ka tulevikus.

H. Raudsepale mälestusmärk

Käesoleva aasta 20. mail avati Jõgeva rajooni kodu-uurimise toimkonna ja "Bolsheviku" kolhoosi algatusel näitekirjanik Hugo Raudsepa sünnipaiga lähedal Vaimastvere 8-klassilise kooli juures kirjaniku mälestuskivi. Avamisest võtsid osa ka kompartei-kirjanikud Aadu Hind ja Paul Rummo.

Nagu teada, hukkus Hugo Raudsepp Siberi vangilaagris, kuhu teda arreteerituna küüditati sama partei korraldusel, mille esindajad nüüd tema mälestusmärgi avamisel talle "austust" osutasid.

104-aastane Eesti vanim

Valga rajooni Karula nimelises sovhoosis elab 104-aastane Andres Madal, kes ajalehe "Sovjetskaja Estonia" järgi olevat vanimaks elanikuks Eestis. Andres Madal olevat hea tervise juures, samuti hea nägemise ja kuulmisega.

EESTI MAJA STOCKHOLM

Külastage EESTI MAJA WALLING. 34-I

Eesti maja suvel avatud

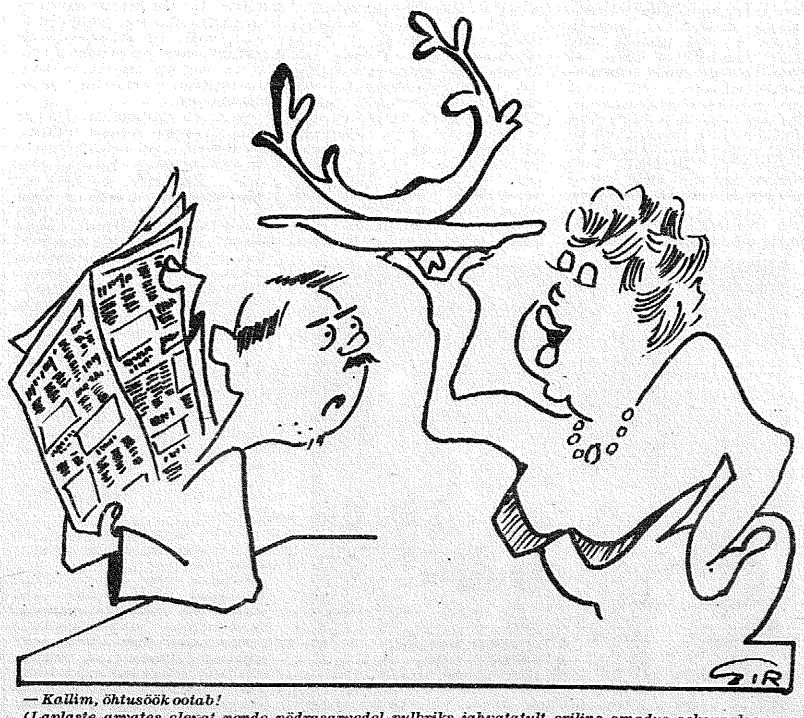
Kohvikutegevus Stockholmi Eesti Majas jatkub terve suvi. Juuli kuu jooksul on pr. Varep oma peale võtnud võilelbade ja kohvi tegemise, et oleks pealinna külastajatel koht kus kohtuda ja teiste eestlastega kontakti saada.

Eesti Maja kohvik on avatud esmaspäevast kuni reedeni kella 12.00 ja 18.00 vahel. Laupäeviti ja pühapäeviti on Eesti Maja järelikult kinni.

Nimetatud lahtihoiuajad kehtivad juuli ja augusti kuude jooksul, mil ka Eesti Maja seltskondlikud ruumid on suletud.

Nagu kindlasti teada, siis on Eesti Maja kohvikuruumis väike roheline kast, kus külalised palutakse oma arvamustega ja ettepanekutega kirjalikult välja tulla. Võibolla on Eesti Majas midagi mis vääriks muutmist, või on külalisel võibolla ka midagi positiivset öögivanemale ja juhatusele kosta. Suvised lahtihoiuajad on just külaliste endi ettepanekul käiku läinud. On varemalt tuntud puudust kogunemiskoha järele suvehooajal kui tegevus mujal organisatsioonides vaibunud.

Loodame et praegune eksperiment hästi välja kukkub, et oleks võimalus ka järgmistel aastatel Eesti Maja suveti lahtihoida kohvikutegevusega.

— Kallim, õhtusöök ootab!

(Laplasle arvates olevat nende pödrasarvedel pulbriks jahvatatult eriline omadus seksuaalse potentsiaali tõstmiseks).

METSAKODU 20 AASTAT

Metsakodu saab 20 aastat vanaks. Eesti noored Rootsis, kes sündisid 20 aastat tagasi, on sirgunud täiskasvanuteks. Paljud neist on kahekümne aasta jooksul leidnud tee Metsakodusse. Kes laagrisse, kes kursusele, kes suviharjapeole, kes lihtsalt Metsakodu vaatama. Nende aastate kestel on Metsakodu vastu võtnud 50 000 külastajat — nii noori kui vanu. Eestlane kes pole veel Metsakodus käinud, on muutumas haruldluseks.

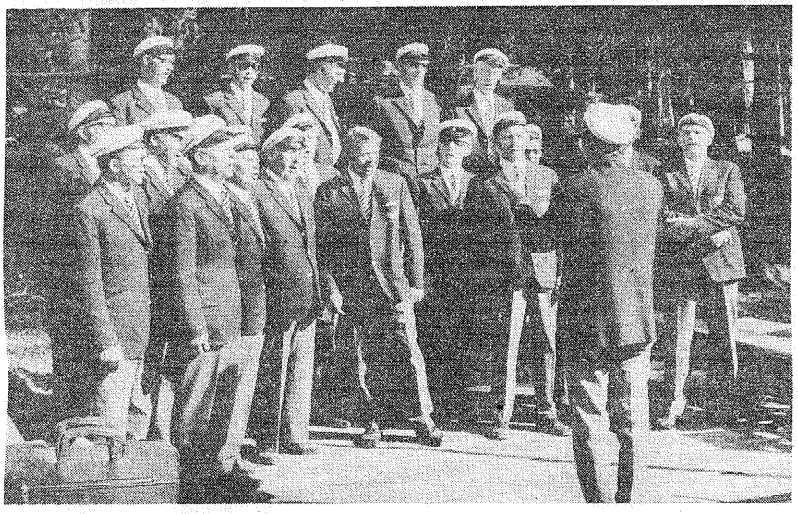
Igaüks on Metsakodust midagi kaasa viinud — kes leidis sealt uue või vana sõbra, kes viis salaja kaasa keelatud kullerkupu, kellel jäi mõnus tunne Metsakodu saunaleilist . . . Metsakodu oma lihtsuses ei paku midagi suurt ja imponeerivat. Kuid Metsakodu soojendab südant, annab midagi ergutavat, kutsub Sind jälle tagasi.

Mõnikord nimetatakse Metsakodu üheks eestluse kantsiks võõrsil. Parem oleks teda kutsuda üheks eesti elujõu ja lootuse allikaks. Säält võib see, kel janu on, karastust saada.

Ole tänatud Metsakodu sõber, nii noor kui vana, kes Sa 20 aasta kestel oled ühel või teisel viisil oma huvi Metsakodule näidanud. Kes palehigis talgutöödel või palavas köögis laagriperele toitu valmistades. Kas pidupäeval röömu tundes kaasmaalasi kohates, või muret tundes selle pärast, et Metsakodu ei saa kunagi valmis. Ole tänatud Metsakodu sõber ka selle eest, et Sa pole keelanud ka oma majanduslikku abi siis kui seda tarvis on olnud — Metsakodu muretsemisel, laiendamisel või mitmesugustel eriaktsioonidel. Sa ei ole sellest vaesemaks jäänud, kui aidanud kaasa et meie eestlased Rootsis oleme kõik ühiselt rikkamaks saanud. Meie oleme loonud teise eesti kodu võõrsil — Metsakodu.

Metsakodu juhatus.

Naabrid ja skaudisõbrad käisid külas

Volvo Meeskoor Skövdest laulis vabas looduses kaunikõlaliselt terve rea kevadele ja loodusele pühendatud laulusid.

Rootslastest naabrid lähemalt ja kaugelt, kes Metsakodu 20-aastase tegevuse kestel eesti noortetöö kantsiga ja sääl toimuva tööga kuidagi kontaktis on olnud, olid arvukalt kuulda võtnud küllakutset Naabrite päevale.

Taevatast oli eriti helde ilusa päikesepaistelise päevaga, kui külalised kogunesid lõkkeorgu kevadkontserdile. Külaliskoor Volvo Meeskoor Skövdest laulis distsiplineeritult ja kaunikõlaliselt terve rea kevadele ja loodusele pühendatud laulusid, hellake Maare Tomson ütles teretulemast ja skm. Gustav Ilves köneles Metsakodust ja eestluse probleemidest võõrsil.

"Kõik kes seisavad Metsakodu töö ja tegevuse ligidal, teavad, et selle asutuse väärtust ei saa mitte hinnata maksuameti poolt määratud takseerimisväärtusega, mis tõuseb tunduvalt tuleval aastal. Meile eestlastele vabas maailmas on Metsakodu palju suuremaks väärtuseks, mida ei saa ümber hinnata üheski valuutas. Metsakodu on kujunenud meile üheks rahvuslikuks tervisallikaks, kuhu tagasi tullakse ikka ja jälle. Siia tullakse, et edasi kanda traditsioone ja kombeid, mida oleme pärandanud oma esiisaldelt. Siia tulema ka selleks, et õppida ja harjutada oma eesti emakeelt — keelt, mida me saame kasutada eestlaste vahel üle maailma. Meie ei tea, kas me õnnestume nende ülesannetega. Kuid me peame uskuma seda.

Me oleme röömsad, kui me kuuleme ameerika-rootslasi rääkimas rootsi keelt — see annab lootust, et ka meie keelel on võimalusi edasi elada järgmiste sugupõlvedele edasikandmiseks. Meil on hääl meel, et Rootsi on muutunud palju tolerantsemaks vööraste vastu, kes siia on tulnud. Me usume ka seda, et me saame üksteisest paremini aru, kui me aktsepteerime üksteise päritolu, erinevusi, keelt. Sest oleme ju sõlski hääd naabrid, kes vajavad üksteist," lõpetas G. Ilves oma sõnavõtu naabritele.

Metsakogu esimees Ilmar Loorand annab üle sini-must-valge laualipu Volvo meeskoorile.

Järgnevalt tutvusid külalised Metsakodu maa-alaga nn. Rootsi-Eesti rajal, mille oli korraldanud nskm. Ilmar Kajandi. Naabritele valmistas nii mõnigi küsimus Eesti-Rootsi vahekordadest ajaloo kestel muret. Parimaks vahekordade tundjaks osutus Muilsjö kommuni kamrer R. Lindell, saades vaevatasuks pilditeose "Estlands ansikte".

Volvo laulumeeste kontserdi teine osa jatkus vabamas vormis kohvilauas.

Külaliste nimel pöördus tänuga Metsakodu rahva poole kontraktpraost Donaid Kennemark. Sandhemist. Volvo Meeskoor avaldas oma tänu "Oma puu" ostmisega Metsakodusse ning ka külalised ühiselt omandasid ühe puu mälestuseks sellest õnnestunud päevast. Õpetaja Artur Kõdar lõpetas naabrite päeva palvusega.

Skaudisõprade oma päev

Rootsis tegutsevast seitsmest skaudisõprade organisatsioonist olid viis kuulda võtnud Metsakodu kutset kogunemiseks Skaudisõprade Päevale. Esindajad olid Boråsi ja Uppsala E. Skaudisõprade Seltsidest, Tallinna lipkonna vanemate kogust, Põhjalatitred-Kalevipoeg Sõprade Ringist ja Metsakodu Sõprade Ringist. Kuna samal ajal viibisid Metsakodus toimuvas laske- ja spordilaagris ka Södertälje E. Laskurklubi liikmed instruktoritena, siis võiks ka seda organisatsiooni võrelda kui ühte skaudisõprade seltsi.

Üle poolesajapealist sõprade peret tervitas kohvilauas Metsakodu Sõprade Ringi esimees Aleksander Vilgats, tutvustades ka lühidalt oma organisatsiooni ajalugu ja ülesandeid Metsakodu töödes kaasaaltamisel.

Pikema ja ülevaatliku sõnavõtuga pöördus noortesõprade poole skm. Ao Vaks, tutvustades eesti rahvusliku noortetöö tekkimislugu, skautliku liikumise arengut ja eesti skaudisõprade organisatsioonide suurest osatähtsusest selles. Kõneleja puudutas ka kodumaal tegutsenud keskorganisatsiooni Eesti Skaudisõprade Liidu osatähtsust selles ülesehitavas töös. Kuna praegu tegutseb Rootsis üle pooletuhande organiseeritud eesti skaudisõbra ning teatud suurürituste puhul suureneb see arv veelgi poole võrra, kerkis samas üles ka küsimus kas siingi ei tunta vajadust koordineeriva Liidu loomiseks.

Eelseisva Maailmalaagri eeltöödest ja kavatsustest esitas lühikese ülevaate skm. G. Ilves, andes samas üle ka palve skaudisõprade seltsidele omapoolse abi pakkumiseks selle ülemaailmse ulatusega üritusel kaasa-aitamiseks.

Pärast kohvilauda prooviti oma teadmisi eesti muinasaja küsimuste lahendamisega Eesti rajal — samal ajal kui tehti tervislik jalutuskäik läbi Metsakodu laante. Tublimad teadjad oli koolmeistritest abielupaar Randesed-Forserumist.

Jälgiti ka noorte laskevõistlusi ning kolmeliikmelised sõpradeseltside meeskonnad katsusid ka omavahel siima ja kätt. Esimeseks tuli "Tallinna" 1pk, Vanemateko-gu, teiseks Borási Eesti Skaudisõprade Selts, kolmandaks Metsakodu Sõprade Ring.

Lõkkeõhtust tuli vihma tõttu loobuda ja asendada vestlustunniga peamaja rõdul. Konstateeriti päeva hääd kordaminekut ja avaldati lootust, et sedalaadi üritus ei jää viimaseks.

Uppsala Eesti Skaudisõprade Seltsi nimel võttis veel sõna hr. Maripuu, üle andes ka Metsakodule juubeliaasta puhul kingituse kinnise ümbriku näol. Södertälje E. Laskurklubi nimel tänas Metsakodu hr E. Tiits.

Kuidas leerilaagrid said alguse

Leerilaagri mõtet arutati esmakordselt skaudijuhtide poolt 1952 a. Drevvikeni Suurlaagris Stokholmi läheduses. Üks mõttealgatajatest oli maleva valmulik skm. Elmar Töldsepp. Vajadus leerilaagriks kerkis ületi üles üksikskautluse — ühe uue tegevusharu kaudu eesti noortetöös, millega oli 1945 a. startinud pagulusskautluse tulihing skm. Heino Jõe.

Kirikontakt üksikutes kohtades elavate noortega ja nende vanematega aitas üksikskautide juhte lähemalt tundma õppida nende eesti poiste probleeme ning inspireeris korraldama ülerootsilisi üksikskautide kokkutulekuid — Tähelende.

Esimene selline Tähelend toimus 1949 a. I Suurlaagris Ömmernis, kus üksikskaudid moodustasid oma all-laagri nskm. Gustav Ilves juhtimisel. Neid Tähelende toimus ka järgnevatel aastatel. Kuna üksikskautide peresse kuulus ka vanemaid poisse, tekkis suhteliselt tiheda kontaktiga üksikskautide kodude ja juhtide vahel esile ka probleeme, mis polnud otseseit seotud skautlusega.

Üks probleemidest, mis huvitas nii lastevanemaid kui ka noortejuhte oli — kuidas lähendada üksikuid noori eesti kirikule, kuidas võimaldada neile emakeelset leeriõpetust, kui kodukohas puudub võimalu normaalse eesti leeri pidamiseks kas suurte kauguste või väheste eesti noorte tõttu.

Nõupidamine 1962 aastal tõstis küll üles leerilaagri mõtte kui niisuguse, kuid sai aktuaalsuse Metsakodu muretsemisega aasta hiljem. Nüüd oli ka olemas koht, kus võimalik ka leerilaagri läbiviimine.

Kui mõtted ja kavad I Leerilaagri korraldamiseks olid saanud kindlamad piirjooned, informeeriti Eesti Skauttöö Keskuse ja Eesti Galdtöö Keskuste poolt sellest eesti kirikupead piiskop Juhan Kõppu, kes saatis kirjaliku õnnistuse sellele üritusele.

Esimene leerilaager peeti 1955 a. suvel 20 noore osavõtul. Leeriõpetajaks oli skm Elmar Töldsepp. Õnnistamispäevaks oli kohale saabunud ka praost Jaan Lattik, kes jutlustas õnnistamistalitusel hubases Utvängstorpi kirikus, mis oli täidetud viimase kohani. Neid oli tulnud ligidalt ja kaugelt. Kõige kaugemate leeriõpilaste kodukohtade asukohtade vahe oli ligemale tuhatvilssada kilomeetrit.

-tt

metsakodu

Nii see algas

Kui pölvpüikstes eesti saadikud esmakordselt ilmusid metsade rüpes asuvasse Utvängstorpi külla, et sääl hakata korrastama oma asumaad, oli nii mõnigi külaelanik oma sisemuses väga skeptiline ning sissetungijate pääle vaadati altkulmu. Kakskümmend aastat tagasi ei kasutatud ju Rootsis veel sisseränd aja nimetust, vaid võõraste kohta käis teatud halvakõlaline sõna välismaalane.

Kuigi eriti aktiivset läbikäimist pererahva ja eesti skautpere vahel ei esinenud, aktsepteeriti siiski peatselt neid sissetungijaid, kes teenurkadele panid ülesse raskestihäälduvad sildid.

Peagi avastasid naabrid, et uued "külaelanikud" räägisid koguni neile arusaadavat keelt, kasutasid igal teisel suvel nende ilusat kuld väikest Utvängstorpi kirikut oma leeriläste õnnistamiseks ning üldiselt pidasid endid ülal ristiinimeste moodi. Julgemad tulid koguni vaatama, mis sääl all Tidani kaldal asuvas Metsakodus öleti tehakse.

Kodumaata jäänud noorte vilgas suvine metsaelu võibolla imponeeriski pererahvale — kuna nähti, et padrikusse kasvanud endine Falköpingi käsitööliste seltsi suvekodu muutus iga aastaga ikka uuemaks ja hooneterohkemaks ning maastik Luigejärve ääres, mida varem oli kasutatud karjamaaks, sai korrastatud ja kauni ilme.

Nõgeste asemele kerkisid ojakaldale kullerkupud, soistuv järverand kuivendati ja puhastati, metsa alla rajati mitmed avarad laagriplatsid. Suviharjapidudele tuli ka juba mõningaid kohalikke noori, kes võibolla mõned aastad tagasi vaikseks protestiks olid ümber lükanud Metsakodu teevilitasid.

Metsakodust on kujunenud ka sõprussillapea teiste rahvuste noortega. Peamiselt aga just rootsi noortega mitmesugustest organisatsioonidest, kes meelsasti Metsakodu üürivad oma kokkutulekuteks, laagriteks, leeriõpetuseks või kursusteks. Nii on Metsakodu olnud kümmekond aastat baasiks Rootsi Skaudiliidu kanuu-kursusele, mis tavaliselt lõpeb teisel suvistepühal Metsakodu mõnusal saunalaval.

Metsakodu Sõprade Ring 15 aastat

Metsakodu tegevusele möödunud 15 aasta jooksul on tänuväärset abi andnud ülieriliise liikmeskonnaga Metsakodu Sõprade Ring. See organisatsioon kasvas välja tublidest töömeestest ja — naistest, kes nägid juba Metsakodu loomisel selle kasulikkust. Esimeste aastate talgutöö tuhin oli nii äge, et polnud nagu aega mõteldagi organiseeritud kaasabile — seda tehti nagunii spontaanselt.

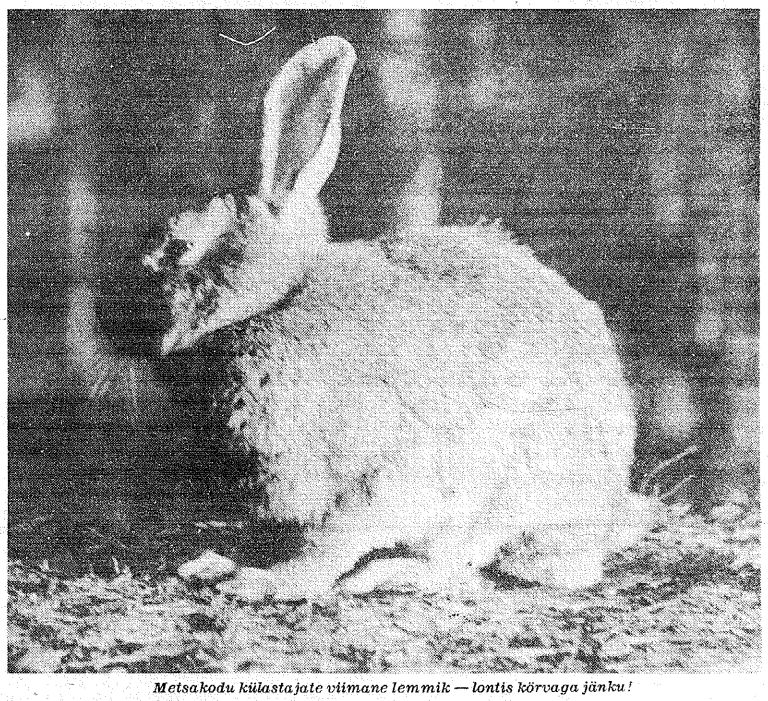
See käterammupanus Sõprade Ringi liikmete poolt jatkub tänaseni. Lisaks sellele on ka igal aastal antud Metsakodule garanteeritud toetus. Majandusilkuks toetuseks tuleb kahtlematult lugeda ka seda, et Sõprade Ring on muretsenud endale kaks Uudismaa 1000 kroonist osatähte.

Metsakodu Sõprade Ringi stabiilset ja sihikindlat tegevust on soodustanud asjaolu, et Ringi esimeheks on algusest pääle olnud väsimatu töömees Aleksander Vilgats Forserumist, kelle kätetöö jälgi võib Metsakodus leida lugematul arvul.

Sama palju tööaastaid juhatuses on veel Arvid Randesel ja Alfred Kindel'il. Juhatusse kuuluvad veel Paul Elber ja Aleksander Koskel. Metsakodu Sõprade Ringi liikmeskonda kuuiub üle kuuekümne noortesõbra.

Metsakodu loomaaed

Metsakodu külastajate viimane lemmik — lontis kõrvaga jänku!

Varasuvine Metsakodu võib tõesti rõõmustada, sest juubeliaasta on toonud siia elu ja tegevust. Ja kohe üsna rohkesti. Ning mitte ainult inimesi.

Hiljuti teatasid ajalehed, Smålandis on küülikute nuhtlus. Metsakodus, mis asub sama maakonna läheduses, on neid armsaid aga paljusigivaid loomakesi seni ainult kolm. Kas poegi on loota, see oleneb sellest, mis soost need esimesed esindajad on. Küllap aeg annab arutust, peatselt.

Metsakodu asub teatavasti veel Dagsnäsi, kuulsa sookurgede igakevadise pulmapaiga läheduses. Vist sellepärast on kurgede vanapoisid ja -tüdrukud, need kes endale elukaaslast ei ole leidnud, oma kurbuse ja pettumuse lahendamispaigaks valinud Metsakodu ümbruse. Ka tänavu võib neid näha-kuulda siin keerlemas. Oma nördimust tuututavad nad kõigile. Võidu leeriõpilaste "Au, kiitus"-koraaliga leeriõpetaja Kõdara vilunud juhtimisel Peamaja rõdult!

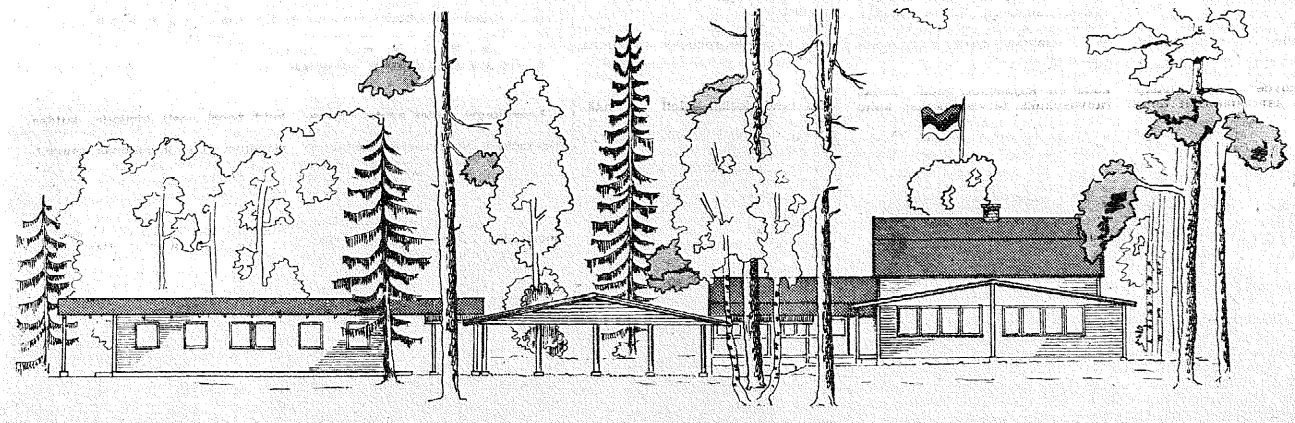
Nagu eelmistel aastatel, nii ka tänavu on Metsakodu ühe kühmnokk-luigepaari reviiriks. Emaluik istub hoolsasti pesal just peamaja vastaskaldal. Tal on kindlasti kiire, sest muidu jäävad ta pojad hiljuti alganud leeriõpetusele liiga palju hiljaks. Kalendri järgi on juurdekasvu oodata üsna varsti.

Aga ka mingid on stardivalmis! Ka nendel on pojad, kes ootavad süüa. Luigevanemate tublidus oma poegade kaitsmisel nende karusloomakeste vastu otsustab siis, kui palju pesakonnast üle elab. Mullu, ei ühtiki seitsmest pojast! Aga tunamullu oli emaluik: viis poega kuuest kasvatas üles.

Muidu on siinne loodus praegu täis pulbitsevat elu. Nagu ikka, tuttav, kuid siiski alati uus. Ja suviselt kaunis. Kui ei usu, tule ja vaata ise!

I Kajandi

Metsakodu "uus nägu" 1975

Mitu aastat on Metsakodu planeerimistoimkond ettevalmistusi teinud vabaõhupiirkonna südamiku väljaehitamiseks ajakohaseks laagri- ja kursusekeskuseks. On arvestatud ka sellega, et lisaks skautlike noorte vajadustele võiks Metsakodu teenendada ka teisi eesti organisatsioone.

Hiljuti saabus Mullsjö Kommuunilt Metsakodule ehitusluba, mis hõlmab uus- ja juurdeehitusi senise peamaja juurde. Laagrikeskus on umbes 80 ruutmeetrilise põrandapinnaga uusehitus, milleks eriti oluline vajadus just tuleval suvel toimuvaks Maailmalaagriks Metsakodus. See mahutab nii laagriköögi kui ka staabiruumid. Pärast maailmalaagrit jääb laagrikeskus osaliselt majutusruumiks, osaliselt maleva vararuumiks ning laagrite kirjatoaks.

Laagrikeskuse ja peamaja vahele ehitatakse lahtine katusealune, mis maailmalaagris kasutatakse söögisaaliks ja õhtusteks, seltskondlikeks kogunemisteks. Katusealust saab aga kasutada ka paljudeks muudeks otstarveteks — spordiks, näitusteks, teatrisaaliks, lõkkeõhtuteks vihmaste ilmade puhul jne.

Senine peamaja ehitatakse suuremaks juurdeehitusega peaväljaku poole. Senine kaminatuba suureneb umbes poole võrra. See jääb Metsakodu seltskondlikuks ruumiks ajakohase mugava sisustusega. Kursuste ja õppepäevade puhul saab ruumi kasutada loengusaaliks ning koosolekute pidamiseks.

Suuremaks läheb ka senine Metsakodu kõök niiöelda söögitoa võrra. Sinna paigutatakse ka suurmajapidamiseks vajalikud säilituskapid, köögiriistad jm. Uus avaram kõök lihtsustab tunduvalt laagrites ja kursustel perenaiste tööd.

Metsakodu uusehituste kuhundamisel ja projekteerimisel on tänuväärset abi andnud arhitekt Unc Saag Stokholmist ja ehitusinsener Mihkel Lõbu Norrköpingist. **Ehi**tustööde raskuspunkti on oma **pääle** võtnud grupp skaudijuhte, vanaskaute ja skaudisõpru Norrköpingist skautmaster Arnold Pundi juhtimisel. Alusmüüride valamistega on juba algust tehtud ning ehitustöö läheb täie ulatusega käiku juulis.

Ehitusmeister Pundilt kuuleme, et tal on küllaldaselt tööd ka teiste linnade vabatahtlikele töömeestele, kes tahavad kaasa aidata Metsakodule uue näo loomisel.

Soomepoiste tagasipöördumine ühe soomlase versiooni järgi

Laupäeval, 8. juunil s.a. ilmunud "Eesti Päevalehes" on Kaul A. Kadak artiklis "Soome poiste ajalugu ja nende tagasipöördumine" pmdutanud ühte asjaolu, mille tagapõhi tänaseni on jäänud selgusetuks. Jutt on nimelt soome poste tagasipöördumisest kodumaale augustis. 1944. K. A. Kadak kirjutab:

"Nii või teisiti, ka ajaloolase teadusliku dis6sipliiniga kirjeldatavale lähenedes ei pääse viimane parimal tahtmisel päriselt mööda valguse ja varju jagamisest ning objektiivsest omapoolsest sündmuste interpretatsioonist . . . Seda enam, et eesti avalikkuses on vähepädevat poolehoidu ja teiselt poolt samuti hukkamõistu olnud soomepoiste liikumise keskselmale murdekohale ning selleks on poiste Eestisse siire 1944. a. augustis. Lugeja tahtnuks lugeda looglilist ning mõistlikku seletust sellele kriisiaegsele sammule, mille astumisel hüljati senine poliitiline orientatsioon ning saksavastane hoiak ja ülepeakaela tõtati appi natsimeelsele sakslasele, kelle poliitilise totruse eest oldi põgenetud. Raamat (s.t. teos "Soomepoisid," autorid evald Uustalu ja Rein Moora) kirjeldab, millise pettumuse ning nördimust põhjustava kohtlemise osaliseks said soomepoisid Eestis, aga mida muud oli siis põhjust oodata? Esimeseks tulid truudusevanded Adolf Hitlerile ning korraliku sõjalise koolitusega meeste veelkordse ümberkoolituse tarbe tõhutamine. Mehi ei lastud rindele samal ajal kui seal vajati maa katiseks viimast kui võitlusvõimelist meest.

Raamat ei lasku selle kardinaalselt olulise küsimuse üksikasjalisemasse käsitlemisse, ta vaid kurjeldab seda poliitilist improviseerimist, mis toimus. Sealjuures ei ole kõik seegi, mis sündis üksikute poliitiliste solistide algatusel, täiesti selge. Tahtnuks ka teada, kes õieti algatas Soome poiste Eestisse saatmise."

Kaul A. Kadaka artikkel kutsub esile mitmesuguseid usotsiatsioone. Ei tundunud uskumisväärsena juba 1944. a. augustis soomepoiste spontaanse Eestisse tagasipöördumise põhjendused. Punaarmee oli tunginud juba Narva ja Pihkva rindel Eesti territooriumile ja Eesti loovutamine näis teadjaile olevat vaid nädalate küsimus. Tundus tõepoolest absurdsena mõte, nagu oleksid soomepoisid võimelised veel mingit muutust tooma lootusetuna näisvasse olukorda. Ei olnud sakslased soomepoiste appitulekust eriti vaimustatud ja eesti üksuste võitlejad suhtusid sellesse ögukehitavalt — "milleks neid siia enam on vaja . . .?

Kas Eestisse tagasipöördumine oli soomepoiste spontaanne algatus — kas seisid selle taga sakslased — või saadik Varma — või koguni soomlased ise?

Aastaid tagasi oli nende ridade kirjutajal samal teemal juttuajamine soomlasega, kes võis teada soomepoiste tagasipöördumise tõelistest põhjustest.

Selle soomlase versioon oli alljärgnev:

"Soome valitsus ja vägede juhtimine olid juba 1944. a. suvel jõudnud veendele, et söda on kaotatud ja et kapitulatsioon on lähedal. selles asjas ei tehtud mingeid illusioone ja arvestati väga karmide tingimustega N. Liidu poolt. Muret tekitavaid asjaolusid oli palju ja üks nendest oli JR 200 — eestlaste väeüksuse ja eesti vabatahtlike saatus. Uldiselt arvati, et N. Liit nõuab eestlased välja, missugusel puhul polnud mingit iahtlust, milline saatus eestlasi võiks oodata. Oli jäänud kaks võimalust, kas leida eestlastele võimalus Rootsi siirdumiseks või korraldada ühel või teisel viisil nende naasmine kodumaale. Mitteametlikud sondeerimised rootslaste juures, et teada saada nende suhtumist eesti sõdurite Rootsi vastuvõtmisse, viisid pessimistlikele mõttekäikudele. Eesti sõdurite Rootsi siirdumine tundus rootslastele olevat koormav, ja juba selletõttu, et Rootsi riik oli 1940. a. augustis tunnustanud Eesti liitmist N. Liiduga. Rootslased kartsid eesti sõdurite vastuvõtust sekeldusi N. Liiduga ja nendele pealegi poliitilise põgeniku staatuse andmine poleks saanud tulla kõne allagi. Et rootslased tõepoolest nõnda mõtlesid, selgus ju 167 balti sõduri väljaandmisest N. Liidule.

Et lasta eesti sõdureid jääda Soome ja need siis heiljem anda välja venelastele, selle vastu oldi Soome peamajas kategooriliselt. Soome valitsusel ei jäänud sellises olukorras muud üle kui astuda sakslastega läbirääkimistesse, et sakslased JR 200 mehed vastu võtaksid. Sakslased seadsid omapoolselt tingimuseks, et JR 200 formatsioon hajutatakse, et soomepoisid saavad saksa relvastuse ja varustuse ja et eestlased peavad andma kuulekuse töotuse Hitlerile ja saksa riigivõimule. Neid tingimusi soomlased ka aktsepteerisid, peaasi, et ei satutud eestlaste ushtes reeturite ossa.

Kuidas kodumaale tagasipöördimise võimalus eesti sõduritele suupäraseks tehti, kuidas see nii organiseeriti, et eestlastele nende suunamine peidetuks jäi, seda teavad vaid soomlased ja need sakslased, kes toimisid läbirääkijatena. Pean võimalikuks, et saadik Varma oli asjasse pühendatud. On vist asjata hakata arhiividest midagi otsima — sellistel puhkudel ei dokumenteerita midagi ega sõlmita mingeid lepinguid."

Selline oli soomlase versioon.

Kaas saaks see tagasipöördumise müstiline võrrand lahendatavuse kui x-i — tundmatu — väärtus asendatakse Soomega ja y saksaga? Meie olime müüdavad Moskvas 1939, Jaltas 1943 ja miks ei võinud me seda olla ka Helsingis 1944?

JüRI REMMELGAS

Lõuna-Rootsi EM uusi aktsionääre

LUND (EPL) — Lisaks varem avaldatuile on omandanud A/S Lõuna-Rootsi Eesti Maja aktsiaid järgnevad isikud ja organisatsioonid:

Vanda Aamisepp, Höganäs, Ilmar Anderson, Malmö, Ann Belokon, Stokholm, Peeter Daniel, Södra Sandby, Helmi Eller, Stokholm, Katariina Hohensee, Landskrona, Siim Joasaar, Helsingborg, Noora Johari, Olofström, Rein Kaldjärv, Lund, Georg Kalmet, Stokholm, Olga Kask, Norrköping, Hans Kauri, Bergen, Norra, Maia Kesküla, Lund, Mart Kiiver, Eskilstuna, Daniel, Lotte, Mart, Mattias ja Triinu Kivikas, Lund, Rodolf Kivimägi, Morton Grove, USA, Sulev Koor, Landskrona, Marta Kurvet, Helsingborg, Hilja Laagus ja Martin Laagus, Norrköping, Maire ja Urve Laas, Lund, Aino Leonid Laid, Älvsjö, Hirjo Leemets, Trångsund, Allide ja Jüri Lepasoon, Norrköping ja Malmö, Erika Lill, Malmö, Viktor Lichtberg, Helsingborg, Aksel Mark, Uppsala, Guido Mader, Åtvidaberg, Arvi Moor, Göteborg, Elts Mägi, Täby, Maria Liivola, Perstorp, Toomas Norviit, Helsingborg, Martin Ots, Göteborg, Arne Pagil, Göteborg, Eha Paju, Uppsala, Erika Pals ja Ernst Pals, Johanneshov, Juulie Elliise Peanberg, Lund, Jaan Peetre, Åkarp, Nils Peterson, Västra Frölunda, Allide Press, Helsingborg, Alma Pärnoja, Lund, Rein Raag, Frasta, Senta ja Raivo Randmaa, Halmstad, Ella Taudsepp, Johanneshov, Helene Rudi, Lund, Paul Saarnak, Eslöv, Mihkel Sarapuu, Helsingborg, Harry Siimre, Helsingborg, Elsa Sillaots-Sonesson, Lund, Gertrud Särg, Halmstad, Rudolf Sõmermaa, Lidingö, Elli Tallvar, Helsingborg, Allide Tanni, Malmö, Juhan Tarkpea, Åtvidaberg, Peeter Tein, Helsingborg, Alma ja Leopold Teras, Furulund, Ago Tiitus, Landskrona, Karl Tolling, Lund, E.P. Tönisson, Ängelholm, Avo Tüll, Helsingborg, Valentin Vabi, Västervik, Kaarel Vahtras, Uppsala, Juhan Viilip, Vällingby, Ernst Vilval, Bromma, Kaarli Vooremaa, Gävle, August Välja ja Liidia Välja, Helsingborg, Eva Värbu, Täby ja Kaie Öödik-Paulsson, Perstorp, samuti Borási Eesti Selts, Borås ja EÜS Veljesto, Lund.

Kuni A/S Lõuna-Rootsi Eesti Maja peakoosolekuni 26. mail s. a. oli aktsiaid omandanud: Lundis 137 isikut ja 376 aktsiat, Malmös 56 isikut ja 152 aktsiat, Helsingborgis 46 isikut ja 64 aktsiat, Landskronas 18 isikut ja 45 aktsiat, Kopenhaagenis 12 isikut ja 75 aktsiat, mujalt 85 isikut ja 190 aktsiat ning 28 organisatsiooni ja 98 aktsiat, seega kokku 382 isikut ja 1.000 aktsiat. Eelmärgitud arvud kasvavad pidevalt.

Maailma põlevkivi varudest

Eestit nimetatakse sageli "põlevkiviriigiks". Tegelikult esineb põlevkivi UNO vastava uurimisala andmetel kõikidel mandritel kokku 80 riigis.

Põlevkivi väärtus on igas riigis erinev. USA-s on rikkalikud, kuid peagu ekspluateerimatud põlevkiviladem Green Riveri ümbruses Utah ja Wyomingi osariikides. UNO andmetel on see maailma suurim põlevkivi leiukoht, mille pindala 48.000 ruutkilomeetrit ja kihtide paksus ulatab kuni 600 meetrini.

Green Riveri põlevkivi võiks anda kogu USA-le kütust 358 aastaks. Kõrge õlisisaldavusega on ka Alaska põlevkivi, millest võib saada keskmiselt 560 liitrit tonni kohta. Kanadas on suuremad põlevkiviladem New Brunswicki ja Newfoundlandi piirkonnas.

Lõuna-Ameerikas leidub põlevkivi paegu kõikjai. Saksamaal leidub põlevkivi Württembergis ja Braunschweigis. Rootsis on põlevkivi Östergötlandis, Västergötlandis ja Närkes.

Austrias on põlevkivi peamiselt raskesti ligipääsevates mägipiirkondades. Prantsusmaal hakati põlevkivi kasutama juba 1838, Shotimaal 1848 ja Saksamaal 1884. a. Paljudes kohtades (Aafrikas, Austraalias j. m.) pole põlevkivitööstus jalgu alla saanud, kuna tavaline maaõli on märksa odavam.

Võibolla nüüdse maailma energiakriisi puhul hakatakse rohkemalt ekspluateerima ka põlevkivi.

Metsakodu lilled kaitse all

Skaraborgi läänis, kuhu Metsakodu geograafiliselt kuulub, on looduskaitse alla võetud kolm Rootsis vähelevinud lille. Need on kullerkupp (smörboll), nurmenukk (gullviva) ja kinkkarukell (backsippa). Metsakodu rikkalikus flooras esinevad kõik need kolm lille.

Just praegu õitsevad kullerkupud peamajast põhjapool asuval ojasängil. Nurmenukku ja kinkkarukeila leiab loodusesõber Kirkumäe kallakul vastu lõunapäikest. Metsakodu kullerkupuseemneid proovis 10 aastat tagasi kasvama panna Kanada eesti skautide Kotkajärvel skm Heino Jõe, kuid millegi pärast ei olnud sealne kliima sobiv selle kodumaisele lillele. Sel kevadel istutati Metsakodusse ka pääsuslim.

Õnnistati Stockholmi Eesti Naiskoori lipp

Kolmapäeval, 29. mail toimus Stockholmi Eesti Naiskoori pidulik lipu õõnistamine, mida toimetas peapiiskop Konrad Veem. Naiskoor sai lipu kingitusena Stockholmi Eesti Meeskoorilt. Tseremoonia algas orelihelide saatel rahvariietes koorililkmete defileega. Orelil mängis Harri Kiisk. Avapalana laulis koor K. Raidi "Palve", mille sooloosa laulis Koidu Ventser. Telse lauluna oli koorilt L. Avessoni "Kyrie eleison".

Järgnes lipu üleandmine. St. Eesti Meeskoori esimehe Rein Tubina juhtimisel toodi lipp kirikusse, mida kirikulised austasid püstiseismisega. Peapiiskop lõpetas tseremoonia palvega, mille järel koos laulis A. Wirkhausi "Ma tõstan silmad üles". Soolo Helvi Klementilt. Koor lahkus kirikust koondunult oma uue lipu ümber, samuti orelimuusika saatel.

Koori tegevusperiood sügisest 1973 kuni kevadeni 1974 on möödunud koori 5. tegevusaasta tähistamise valmus. Alates omavahelise koosviibimisega 10. oktoobril, mis on koori asutamispäevaks, ja jatkudes ettevalmistusega koori kontse4diks, mis toimus 20. aprillil Stockholmi kontserthoone Grünewaldi saalis. Ning siis hooaja lõpuks — pidulik lipu õnnistamine. Koori embleem sini-must-valge söör tähtedega SEN, valiti koorlilkmete-vahelisel embleemide võistlusel. Võitis kavand, mille oli kujundanud Ada Aspe.

Hilma Nerep-Mossini juhtimisel on koor viie aasta töötulemusena saavutanud ühtlase ja kauni kõla, tänu hääleharjutustele iga proovi algul. Selles töös aitas koorijuhti paari aasta jooksul laulupedagoog pr. Hallap, kes hiljuti lahkus surma läbi.

Koos käiakse väga hoolsalt. Helget tulevikupilti tumestab järeikasvu küsimus. Kuidas äratada ja süvendada huvi koorilaulu vastu? Allakirjutanu arvates võiks olla üheks abiteguriks see, et mitmehäälse koorilaulu harrastamist alustada juba väikelaste hulgas. Sellega ongi kena alguse teinud St. Eesti Lasteaia juhataja Erna Klemmer, esitades mudilastega paar kaanonit väga heade tulemustega. Miks mitte jatkata seda tööd ka algkoolilaste juures. Lasteaia mudilaste õnnestunud etteksnne tõendas, et see, arvestades laste muusikaliste võimetega, pole võimatu üritus.

Siinkohal südamlik tänu Stockholmi Eesti Meeskoorile kauni koorilipu, alati sooja suhtumise ja nii moraalse kui ainelise abi eest! Loodame, et koostöö, mis on alanud ühiste kontsertide ja ballide näol, jatkub samas vaimus ka tulevikus!

MUUSA ERICSSON

Moment Stockholmi Eesti Naiskoori lipu õnnistamiselt. Õnnistab peapiiskop Konrad Veem. Lippu hoiab koori esinaine Muusa ERicsson. (EPL-foto: Lepper).

Fr. Tammar In memoriam

Friedrich Ferdinand Tammar, lapsepõlves ja sõprade ringis kutsutud "Viidi", lahkus surma läbi 1. juunil 1974 Stockholmis 73 aasta vanuses.

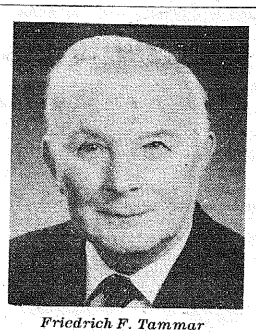
F. Tammar sündis 12. okt. 1900 Anna ja Jakob Tammari pojana Tapal, kus isa oli tuntud koori- ja orkestrijuht. Ta õppis Tapa linnakoolis, hiljem Venemaal tehnikakoolis, kus õpingud katkestas I, maailmasõda. Läbi lõi aga päritud anne ja kodune muusikaline õhkkond ning Viidi siirdus muusika alale. Vabadussõja ajal oli ta Kooliõpilaste Pataljoni orkestris ja astus selle järel õppima Tallinna Konsevatooriumi trompeti-klassi, samaaegsel õppides ka Tallinna kolledzhis. Vabal ajal oli ta aga innustunud jalgpallimängija ja asutas Tapa jalgpallimeeskonna "Sport". Juba konservatooriumi õpilasena asus ta ööle muusikaõpetajana ja orkestrijuhina Harku alaealiste parandusasutuse juurde.

Lõpetas konservatooriumi 1926 ja hakkas juhatama muusikaselts "Edu" orkestrit Tallinnas, rõõmustades tallinlasi Harjumäe kontsertidega. Peagi aga kutsuti teda Kaitseliidu Tallinna Maleva orkestrijuhiks ja hiljem ülemaaliselt kõigi Kaitseliidu orkestrite inspektoriks.

Suurtel üleriigilistel Kaitseliidu päevadel marssis ja pidutses kaitseliit tema taktikepi all. Ka oli F. Tammar orkestrite üldjuhiks mitmetel maa- ja kihelkondade laulupidudel. Tapa linnale aga kujunes ta tsentraalseks muusikameheks, korraldades seal oma orkestriga ja mitmelaadsete solistidega kontserte ja operette.

Abiellus a. 1932 Magda Multer'iga Tallinnas ja neile sündis Rootsis kaks poega.

Okupatsiooniaastad olid kirjud ja

Friedrich F. Tammar

vintsutusrikkad. Ka ei pääsenud F. Tammar nii kui paljud kaasmaalased poliitilisest vangistusest. Vabanedes tegutses ta edasi orkestrijuhina kuni põgenimiseni Rootsi sügisel 1944. Siin moodustas ta algaastail väikese orkestri Stockholmi Eesti Seltsi juures, millega esines kaasmaalaste kokkutulekuil.

F. Tammar töötas Rootsis kuni pensionile minekuni algul ASEA ja hiljem L. M. Ericssoni juures kontrollandina.

Tema surm tuli siiski pikaldase ja raske haiguse tagajärjel ootamatult ja kustutas ta eluküünla kiirelt ja vaikselt. Leinama jäid abikaasa ja pojad, öed perekondadega, sugulased ja suur sõprade pere nii kodumaal kui võõrsil.

Viidi oli oma perekonnas hea, armastatud ja hoolitsev abikaasa ja isa. Rohkearvulises sõprade ringis oli ta hinnatud haruldaselt sõbraliku, heasoovliku ja abivalmis inimesena. Tema kodu oli alati avatud külalistele kaugelt ja ligidalt. Ta oli tuntud ka kui edukas maletaja ja bridzhimängija.

Puhka rahus vööramaa mullas! Haud ei mata mälestust tublist ja väärikast eesti mehest!

ENDEL BALDER

†

Meie armas isa, vanaisa ja vanavanaisa

August Saks

Sünd. 1895 Atlas
Surn. 1974 Atlas

Mälestavad leinas

POJAD ROOTSIS perekondadega

Olgu kerge kodusaare muld!

Meie südamlik tänu kõigile, kes minu kalli abikaasa ja meie armsa isa

Friedrich Tammar'i

surma puhul meile nii rohkelt kaastunnet avaldasid nii sõnas kui lilledega. Suurim tänu pastor Koolile, härra Pisukesele ja kõigile, kes teda nii truusõbralikult viimsele puhkepaigale saatsid.

ABIKAASA ja POJAD

Oma kallist emakest

Anna Sophie Nilk'i

mälestatab tema V surmaaasta-päeval 19. juunil.

MIRALDA

Kui esineb surmajuhtum

Konsulteerige suurima usaldusega matusebürood

Thure Söderquist Begravnings & Eldbegängelsebyrå

Mariatorget 1
116 48 Stockholm
Tel. 44 80 07, 44 80 98

Eriala:

Eestikombelised matusetalitused

Ööpäevane valvekord

• Leinateated

Helmut Mikk, eesti arst Penn Yanis New Yorgi osariigis, tähistas oma 60-a, sünnipäeva. Ta töötab kohalikus haiglas ja peab ka erapraktikat. Juubilar on sündinud Elvas.

Montrealis, Kanadas, suri maikuus Elia Helde, sünd. Torgus, Saaremaal.

Torontos suri 15. mail Amalie Taev, sünd. 30. septembril 1891 Pikaveres Harjumaal.

Tallinn

Algus lk 1

sega ja vapper ja kel oli oma jumal Taara."

Jatkub kirjeldus Kalevist, Toompeast kui Kalevi kalmust ja hiilisemast ajast, ka Rootsi-ajast ja tolleaegseist "suurustest". Ja siis:

— Tallinnas kohtub vana ja vastne. Ollakse väga ettevaatlikud, et mitte rikkuda vana atmosfääri uute ehitustega. Tallinn kasvab aasta -aastalt. Korterite puudus on suur nagu kõikjal Sovjetis. Ehitatakse sihiteadlikult, aga mitte just soovitud kvaliteediga. Tallinn ei ole mingi muuseum, kuigi linn on rikas pitoreskisst vaadetest. Tallinn on ka kultuurilinn, eriti hooaegadel. On mitu teatrit. Ja kultuurielu on eestiline. Tallinna enim imponeerivamaks ehituseks on, võib-olla, vabaõhulava, kus korraldatakse iga viie aasta järel hiigelsuur laulupidu. Lava mahutab 30 000 lauljat. Artikkel lõpeb sõnadega:

— Tallinn on kohtumisplatsiks mineviku, oleviku ja tuleviku vahel. Ta on ilus linn. Väärib külastamist.

— — —

Fordi jutul

Algus lk 1

Asepresident G. Ford tegi samas oma assistendile ülesandeks võimaldada Ühendatud Balti-Ameerika Komitee esindajatel kokkusaamisi Kongressi eelarvekomisjonide liikmetega taotluste esitamiseks ja vajalike seletuste andmiseks.

Heikki Leesment puudutas Euroopa julgeolekukonverentsiga seosesolevaid küsimusi, kus N. Vene püüab saada läänerikidelt tunnustust sõjaga vallutatud püridele.

Selles osas on välisministeerium juba mitmel korral kinnitanud, et USA ei muuda oma poliitikat Balti riikide suhtes. Asepresident G. Ford rõhutas nüüd veelkordselt kindlalt, et Ühendriikide valitsus ei kavatse mingil tingimusel nõukogude okupatsiooni tunnustada.

G. Meierovics köneles baltimaalaste väljarändamise küsimusest ja küsis, kas on võimalik president R. Nixonile tema Moskva-reisiks kaasa anda nende baltimsaalaste nimekirja, kes korduvalt on taotlenud väljarännuluba ja kelle avaldused korduvalt on tagsi lükatud. Asepresident ütles, et kui temale seesugune nimikiri koos vajalike andmetega antakse, siis ta annab selle edasi Kissingerile asja käikulaskmiseks.

Kõikides ülalmärgitud küsimustes anti USA valitsusele Ü. B-A. Komitee poolt memorandum.

— — —

Põrandaalune kroonika ilmub taas

N. Venes põranda all ilmunud "Jooksvate Sündmuste Kroonika", mis vahepeal 18 kuud seisis, ilmus nüüd jälle. Uus number annab pika ülevaate teisitimõtlejate tagakiusamisest Moskva ülikoolist kuni Siberi orjalaagriteni.

Vahepeal oli arvamusi, et vene salapolitsei KGB on saanud põrandaaluste lehe väljaandjate jälile.

Rootsi

Algus lk 1

— Muutunud situatsioon? küsib Nils Uthorn. Kas Solzhenitsöni väljasaatmine sisaldab seda, et mõnda tema teost saab vabalt müüa sovjeti raamatuturul? Kas see tähendab, et salajase politsei dokumentidele pääseb kergesti juure? Et rahvusvaheline tribunaal on alustanud tegevust uurimisega? Et maalt väljasaadetud Solzhenitsön on saanud loa tagasipöördumiseks? Mul on raske möista seda armetut motiveeringut! Moskva-apell ei ole kaotanud ainsatki untsi oma aktuaalsusest. Et osa nõudmisi selles apellis olevat utoopilised, on mittemidagi ütlev. See, mis omal ajal koostati Russell-tribunaalis ameerika terrori kohta Indo-Hiinas, oli suurelt osalt sama utoopiline. Ometi teostus see. Kas rootsi ajakirjanduse üksmeelne Moskva-apelli surnuksvaikimine ei seisne Moskva teenistuses? küsib Nils Uthorn lõpuks.

— — —

Ameerika laulukoor Tallinnas

NEW YORK (VES) — Väljamüüdud kontsertsaalid võtsid entusiastlikult vastu USA maailmakuulsa Roger Wagneri laulukoori esinemised Riias, Tallinnas, Minskis, Leningradis ja Moskvas, kirjutab "Chr. Sc. Monitori" kirjasaatja Leo Grullow Moskvast. Ameerika laulukoor esitas mitmekülgse repertuaari ameerika rahvalauludes kuni moodsate helilideni ja pidi kõikjal andma lisapalu.

Riias laulukoor esitas ka ühe läti laulu finaalpalana, millele saalitäis rahvast vaimustusega kaasa laulis. Koorijuht R. Wagner oli ütelnud ajakirjanikule, et esinemine Balti linnades oli eriti huvitav, kuna need on "laulvad linnad" ja omavad suurepäraseid koore. Tallinnas, kus pole kunagi kuuldud ameerika koori, on omal hea koor, harjutades iga päeva neli tundi ja nönda kuus päeva nädalas. Vaatamata sellele oli ameerika kooril Tallinnas üllvalmustatud vastuvõtt.

Riias publik ei lahkunud kontsertsaalist ka veel siis, kui R. Wagner oli juba läinud hotelli, et edasiseks reisiks riideid vahetada. Tal tuli hotellist tulla tagasi konesrtsaali, kus juhatas lisapala sportsärgis.

— — —

Pääsesid läände

Kodumaa okupatsioonivõimude loal külastas Rootsis ome isa Urve Koitmaa ja isa matusel viibis Lembit Hannus.

Soomes külastas sugulast Mai Liz Tuorila ja öde Maria Stenari. Hispaanias oli ema juures Consuelo Kueto.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Teadaanne

Eesti sakutlike Noorte Raadioklubi erakorraline aastakoosolek peetakse teisipäeval, 25. juunil kell 19 Eesti Majas, Wallingat. 34, uutes noortekodu ruumides keeldrikorral. Sissekäik tänavalt peasissekäigu kõrvalt. Kõik vanad ja uued liikmed teretulnud!

GÖTEBORG

Tänuavaldus

Göteborgi Eesti Algkool ja Göteborgi Eesti Kultuurkomitee avaldavad suurimat tänu kunstnikeie Erik Haamerile ja Arnold Eresele väärtuslike kunstiteoste annetamise eest algkooli kevadpeo loteriiks!

Samuti suurim tänu samaks otstarbeks annetatud hinnaliste käsitöö- ja muude kir.keesemete eest prouadele Lydia Aadlile ja Hedvig Soondrale, Göteborgi Eesti Seltsi Naisringile ja eesti firmade omanikele — Lorentzile, Masurinile, Milvele, Neemele, Peekerile, Sinisaarele, Tuulale ja kõigile teistele lahkeile annetajaile!

— — —

• Eksamid

Fil. mag. Karin Saarsen-Karistedt sooritas eesti keele eksami Lundi ülikooli juures.

Anne Pleer lõpetas cum laude Rutgers ülikooli Douglas kolledzhi saksa ja prantsuse keelte alal BA kraadiga. On korp! Filiae Patriae liige.

USA õhujõudude kapten Thomas Johani lõpetas University of Dayton, Ohio, magistri-kraadiga insineriteaduse alal. Ta lõpetas Cincinnati ülikooli maailmaruumi insenerina BS-kraadiga.

Tiia Raudma lõpetas NSW ülikooli Sydneys, Austraalias matemaatika teaduskonnas BS-kraadiga. Samas ülikoolis saavutasid keskkooli õpetaja diplomi **Aiki Kiho** ja **Peeter Laaneväli.**

Mart Rampe lõpetas Sydneys NSW ülikooli geoloogia alal.

Kadri Anne Malt lõpetas Melbournes Victoria riikliku kolledzhi õpetaja bibliotekaari kraadiga.

— — —

Civ. ing Peeter Normak on asunud teenistusse KLT Konsult konsulteeriva inseneriina ja projekteerimise ala juhatajana. Varem töötas ta AEG-kontsernis.

Reet (n-na Bangus) ja Peeter Klaarile sündis Stockholmis tütar.

Hanka Klamar ja Solveig Albe kihlusid Stockholmis.

Andrus Kangro lõpetas 12. juunil Lindis Polhem'i gümnaasiumi loodusteaduse haru.

Helmi Kalmar pühitses 14. juunil Uppåkras oma 80-ndat sünniaastapäeva.

Evangeelsed suvepäevad Norrköpingis

Tervituskoosolek Svärtinges, Mellanvägen 44 toimub jaanilaupäeval 21. juunil algusega kell 18.00.
Jaanipäeval 22. juunil toimub algusega kell 11.00 Svärtinges jumalateenistus.
Kõnelevad V. Kajak Kanadast ning mitmed teised külalised ja kohalikud vennad. Rohkesti lauluettekandeid.
Buss nr. 27 Svärtingesse, väljub Norrtullist pool tundi enne koosolekute algust.
Maha tulla pörkbacke bussipeatuses.

Köik südamest teretulnud!

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Julgeolekukonverents ja BALTI RIIGID

Juba poolteist aastat on kestnud läbirääkimised Helsingis ja Genfis Euroopa julgeoleku ja koostöö üle. N. Liit on taotlenud esimese päevakorrapunkti all, mis käsitab Euroopa julgeoleku printsiipküsimusi, üldist rahvusvahelisõiguslikku kinnitust oma vallutustele Ida- ja Kesk-Euroopas, samuti Brezhnevi-doktriinis väljendatud interventsiooniõigusele. Teine päevakorrapunkt käsitab kaubavahetuse suurendamist, koostööd majanduse, tehnika ja miljöö alal. N. Liit on taotlenud siin üldise enamsoodustusklausli saamist, ilma ennast sellejuures rahvusvaheliste kaubandus- ja liiklus-kukkulepetega sidumast.

Lääne, riigid on nõudnud kolmanda päevakorrapunkti all, mis haarab koostööd humanitaarsel, informatsiooni ja kultuuri aladel, konkreetseid ettepanekuid senisest vabamaks inimeste liiklemiseks ja informatsiooni ja veendumuste vahtamisesks, ilma milleta koostöö ja eelduste loomine töelisel pinge lödvendamispoliitikale võimalik ei ole. Kommunistlikud riigid on vaielnud vabama liiklemise vastu "suveräniteedi", "mittevahelesegamise" ja natsionaalsetest seadustest "lugupidamise" printsiipide nimel.

Euroopa julgeoleku- ja koostöökonverents taotleb julgeoleku ja rahu süsteemi loomist Euroopas, mis tugineks rahvusvaheliseõiguse printsiipidele, nagu suveräänsuse, jõutarvitamisest loobumise, territoriaalse integriteedi ja mitte vahelesegamise respekteerimisele.

Suuremat julegelokut Euroopas saab saavutada ainult siis, kui oleks võimalik elimineerida II Maailmasöja pärand, eriti selles osas, mis on vastolus julgeolekukonverentsi taotlustega. Üheks selliseks II Maailmasöja pärandiks on kolme Balti riigi, Eesti, Läti ja Leedu, esindajate puudumine praeguselt julgeolekukonverentsilt Genfis, kuna need riigid on praegu okupeeritud N. Liidu poolt.

Balti iseseisvad vabariigid olid Rahvasteliidu liikmeiks enne II Maailmasöda. Saksa-Sovjeti salajase lepinguga 2939. a. loeti need riigid Sovjeti mõjusfääri. Üks kuu hiljem pidid Balti valitsused Sovjeti ähvardusel nõustuma Sovjeti sõjaliste baasidega Balti riikide territooriumitel ja 9 kuud huljem okupeerisid Sovjeti üksused Balti riigid. Järgnes nende riikide inkorporeerimine N. Liitu, mis ei ole senileidnud rahvusvahelist tunnustust.

Sovjeti rezhiim Balti riikides tuli võimule agressiooni läbi. see võim ei esindanud vabalt väljendatud rahva tahet 1940. a. ega esinda seda ka praegu. seda töendavad Läänes teatavakssaanud protestiavaldused, rahulolematused, enesepäletamised ja muud Balti riikides ning nendest riikidest Läände pögenenute tunnistused.

Piiririikide rahvad N. Liidus on kandnud suuri kaotusi terrori ja rahvahävitamise läbi, mis algas massküüditamistega Balti riikides 14. juunil 1941. a. Eriti on kanattanud Balti riigid, kuid ka Poola, Rumeenia, Ungari, Tshehhoslovakia ja teiste Kesk, ja Ida-Euroopa maade rahvastik on kandnud suuri kaotusi kommunistliku terrori läbi, samuti nõukogude juhtide koloniaal- ja venestamise poliitika läbi.

N. Liidu poliitika nii Balti riikide kui ka teiste riikide suhtes oma mõjusfääris on vastolus järgmiste praegu kehtivate rahvusvaheliste aktidega: Sõja- ja vägivalla keelustamise — briand-Kellog'i pakt (1928), LRO põhikiri (1945), LRO inimõiguste ülddeklaratsioon (1948), LRO rahvamõrva konventsioon (1948), LRO koloniaalmaadele, ja rahvastele iseseisvuse andmise deklaratsioon (1960), LRO rahvusvaheliseõiguse printsiipide deklaratsioon mis puudutab sõbralikke suhteid (1970).

Allakirjutanud, vabas maailmas elunevad Ida- ja Kesk-Euroopa rahvaste esindajad, apelleerivad vabade rahvaste ja nende valitsuste, vaba ajakirjanduse, maailma avaliku arvamise ja rahvusvaheliste organisatsioonide poole,

et nad ei teeks kompromisse Genfi läbirääkimistel, mis on vastolus ülalnimetatud deklaratsioonide ja konventsioonide põhimötetega,

et nad ei teeks kompromisse Genfi läbirääkimistel vaba enesemääramise õiguse arvel. See õigus kuulub kõikidele Euroopa-rahvastele Idas ja Lännes, kaasaarvatud kõik N. Liidu rahvad,

et nad ei teeks kompromisse Genfi läbirääkimistel inimõiguste arvel. Inimõigused on universaalsed ja need ei ole tänapäeval ühegi riigi sise asjaks,

et nad ei teeks kompromisse Genfi läbirääkimistel maa-alade annekteerimisel, et ei tunnustataks status quod Balti riikide suhtes.

Stockholmis, 14. juunil 1974.a.

E. Krepp
Eesti Rahvusfondi esimees

H. Malinowski
Poola Pögenikenõukogu Rootsi esimees

W. Ginters
Läti Rahvusfondi esimees

A. Rezöfi
Vabade Ungarlaste Koondise esimees

V. Vilkenas
Leedu Uhingu Rootsis esimees

W. Patek
ACEN delegatsiooni Stockholmis esimees

B. Hagård
Balti Komitee esimees

Medaleid aususe eest

Rootsi lipupäeva puhul 6. juunil hinnati medalite ja kelladega paljude ametnike ausust ja tööinnukust riiklikus teenistuses. postija telegraafi-teenistuses said selle lugupidamise osaliseks eestlannad Erna Sepa, Senta Ots, Helmi Rajamaa, Helmi Tuuling ja Leida Ventsel.

Võimlejad saatkonnas

Teisipäeval, 18. juunil toimus Stockholmis siinse Kanada saatkonna ruumides Tegelbuckenil vastuvött 25 Kalev-Estienne'i võimlejale koos nende juhi Evelyn Koop'iga.

Õiendus

Stipendium Pisukesele

Stockholmi Linna kultuurikomisjon määras 2 000-kroonise stipendiumi eesti viiulikunstnikule Alfred Pisukesele, kes töötab ringhäälliku orkestris.

EPL vabandab, et eelmine teade ülalnimetatud stipendiumi kohta oli sisuliselt valelik.

Kohalik elu

BORÅS

Suvepäev

Pühapäeval 23-ndal juunil, meie endisel võidupühal, algusega kell 13.00 toimub 30-nes traditsiooniline Lääne-Rootsi eestlaste suvepäev Ramslättenis (samas kohas kus ellmised aastadki). Suvepäev algab sini-must-valge lipu heiskamisega piduplatsile. Avasõna ütleb Borási Eesti Seltsi esimees A. Jakobson, vabaõhujumalateenistusel teenib õpetaja O. Kodres. Päevakohase pidukõne peab M. Jüris.

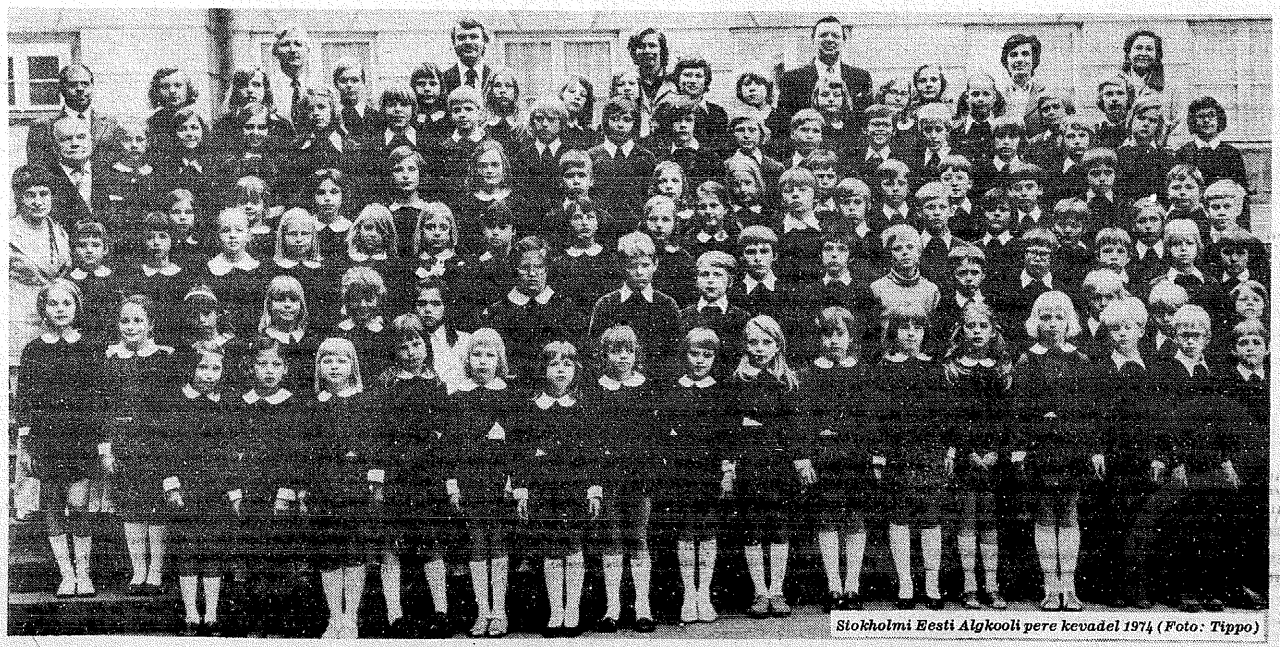
Kava teine osa kulgeb ilma kindla ajajaotuseta kuni pidu lõpuni. Kavas on loterii, einelaud, lõbus tunnike — ettekandeid ja ühislaule tares, ning tants. Muusika eest hoolitseb A. Susi. Lübecki konserdilt 1960 esitab joh. Römmel helilindilt Borási Eesti Seltsi segakoori laulusid.

Suvepäevade sissepääs on vabatahtliku maksu eest, kuid alamäär on kolm krooni. Pensionäridele ja õpilastele tasuta.

Borási Södra tutult ja raekoja eest väljub buss nr. 10 üks kord tunnis (11.06, 12.06 jne.) On võimalik kasutada ka bussillini nr. 30. Maha tulla Landsbro peatuses ja suunduda paremale pöörduvale teele. Autodele head parkimisekohad.

Ütleme kõigile teretulemast Lääne-Rootsi eestlaste 30 juubelisuvepäevale Borásis!

Stockholmi Eesti Algkool 1974

Stokholmi Eesti Algkooli pere kevadel 1974 (Foto: Tippo)